

La pesta

Dins un dels vaixells que va arribar al port de Barcelona entre els mesos d'abril i maig de 1348, hi viatjava el vector d'una de les malalties més mortíferes que ha conegut la humanitat, i que va ser responsable de la mort de prop de 25 milions de persones a Europa.

La pesta la van portar a Europa els mongols, durant el setge de la colònia genovesa de Caffa, i d'aquí es va estendre al port de Messina i a Gènova, i després a tota Europa, de sud a nord i de llevant a ponent, de forma ràpida i imparable.

A Catalunya l'epidèmia va arribar per mar l'any 1348 i va fer estralls sobre una població debilitada després de la fam de 1333, un any conegut com lo mal any primer.

La gent no entenia què estava passant, mai no havien vist una malaltia tan terrible com aquella, i van pensar que es tractava d'un càstig diví. La pesta negra presentava tres variants, però la més comuna era la bubònica, que es transmetia pel contacte directe amb rates, puces o polls.

Els primers símptomes de la pesta eren força semblants als de la grip febre, vòmits, suor... Després apareixien uns ganglis que s'inflamaven fins a esclatar, produint la mort enmig de forts dolors. El procés complet podia durar entre 4 i 6 dies. El terror es va apoderar de la gent. La medicina rudimentària de l'època tampoc no trobava ni la causa ni els remeis adequats per evitar el contagi.

Com que es pensava que el mal viatjava per l'aire, molts metges recomanaven cremar herbes per purificar-lo, o tancar les finestres, un fet que incrementava la possibilitat de contagi.

Es va fer córrer el rumor que el mal venia de l'aigua, i que els jueus l'havien enverinada. A Europa es van multiplicar els assalts als barris jueus, als calls. De res va servir que les autoritats, entre elles el Papa, fessin veure a la població que els jueus morien de pesta com tothom. L'odi i el fanatisme es van desbocar.

La pesta va afectar a totes les classes socials: bisbes, consellers, nobles, artesans, pagesos, menestrals, tots van ser atacats amb virulència per l'epidèmia. Les danses de la mort, com la de Verges, tenen el seu origen en aquest fet: la mort no fa distincions.

Des del punt de vista econòmic la pesta va tenir importants conseqüències. La mortalitat va ocasionar l'abandonament de molts masos i la caiguda de la producció agrícola. La ramaderia ovina va substituir en part la producció agrària i el consum de carn va augmentar molt després de l'epidèmia.

El despoblament de les zones urbanes va propiciar l'increment dels salaris per falta de mà d'obra especialitzada i l'abaratiment dels lloguers i d'altres béns de consum, per falta de demanda.

En el camp, els pagesos van sortir molt beneficiats, els pagesos sobrevivents, van sortir molt beneficiats per la pesta. Van poder disposar de més i millors terres... i per tant obtenir més producció, sobre tot obtenir una productivitat més alta.

A la ciutat el canvi no és tant important, però si que hi ha beneficis de la major demanda generada pel benestar del camp i, per tant, també un cert augment del consum.

Els episodis de pesta es van repetir durant els segles XIV i XV, i va haver fortes epidèmies en el XVI i en el XVII, però cap va ser tan virulent com el primer.

Després dels episodis de pesta del segle XIV i XV es van multiplicar les revoltes camperoles a tot Europa, denunciant les condicions d'esclavatge del sistema feudal. Molts camperols van començar a migrar a les ciutats i això va propiciar la mort gradual del feudalisme.

El que fa la pesta respecte al Renaixement, aquest primer humanisme, és donar-li amplitud, convertir el que era una qüestió d'elits, que segurament hauria costat molt de generalitzar, en una qüestió molt més general. La millor demostració d'això és el Decameró de Boccaccio.

Nous invents com la impremta o la brúixola o els rellotges de vidre facilitaren la circulació d'idees i de mercaderies i eixamplaren el món conegut. La pesta va fer veure als homes la seva vulnerabilitat, però també els va despertar les ganes de viure i l'interès per millorar les seves existències.

D'aquesta manera la pesta va facilitar l'arribada del Renaixement.